

Newsletter **YESDC**

Young Energy Specialists and Development Cooperation

Mei 2004

Thema-avond energiesubsidies

Dinsdag 23 maart werd in Florin te Utrecht een bijeenkomst gehouden over energiesubsidies. De bijeenkomst was erg geslaagd, op de eerste plaats door de twee uitstekende sprekers. Daarnaast biedt Florin de mogelijkheid zowel vóór als na de bijeenkomst te eten en te borrelen. De opkomst was met 20 deelnemers heel redelijk.

door Monique Hoogwijk en Marc Beurskens

André de Moor (voormalig themaleider Internationaal klimaatbeleid bij het RIVM en nu werkzaam bij het ministerie van OCW) gaf vooral een internationale kijk op subsidies en Kees Vendrik (Tweede Kamerlid van GroenLinks) bekeek het geheel vanuit een meer nationaal/politiek perspectief. Beiden hadden een pleidooi: schaf subsidies zoveel mogelijk af!

André besprak de risico's van verslaving aan subsidies, waarbij duidelijk naar voren kwam dat subsidies misschien wel in de beginfase van technologie-implementatie goed kunnen zijn, maar dat na een tijdje er onherroepelijk verslaving plaatsvindt. Hij baseerde zijn verhaal op zijn boek: "Public Subsidies and Policy Failures", 2001. De verslaving vertaalt zich in structurele subsidies die moeilijk af te schaffen zijn. Wereldwijd zijn er na schatting zo'n 240 miljard Euro aan structurele subsidies voor energie op jaarbasis. Het merendeel van deze subsidies gaat naar fossiele brandstoffen, slechts zo'n 5% is voor duurzame bronnen. Men moet dan denken aan subsidies zoals die voor de kolnmijnen in Duitsland of de REB vrijstelling in Nederland. Waar in OECD regio's vooral subsidies aan de productie worden gegeven worden ze in niet-OECD regio's vooral aan consumenten gegeven. Het spreekt voor zich dat het vrijmaken van deze gelden veel kan bijdragen op het gebied van duurzame ontwikkeling. Een eerste schatting leert dat afschaffen van deze subsidies een wereldwijde CO₂-emissiereductie op kan leveren van zo'n 5 tot 8%, zonder dat daar harde targets voor gezet hoeven te worden. André's stelling is dan ook dat afschaffen van structurele subsidies op fossiele brandstoffen meer effect zal hebben dan wat er met Kyoto bereikt kan worden.

André schetst echter ook duidelijk de *lock-in* mechanismen die de verslaving tot gevolg hebben en de barrières die afschaffing bemoeilijken. Hij noemt het gedrag dat

(advertentie)

subsidies leiden tot het maximaliseren van de subsidie-ontvangsten. Maar ook het politieke argument dat het afschaffen van subsidies niet goed zal vallen bij veel marktpartijen en je er dus niet populairder op wordt. Op internationale schaal is er natuurlijk ook het *prisoners dilemma* waardoor niet één land of groep landen zullen besluiten om alle (energie)subsidies af te schaffen als anderen achterblijven. Zijn pleidooi is dan ook: "hervormen doe je met z'n allen". Hiervoor is brede steun nodig en daadkrachtig leiderschap. Een mogelijke koppeling met klimaat is dat de inkomsten van de afschaffingen van subsidies in een fonds gestort kunnen worden waarbij niet-OECD landen kunnen worden ondersteund in hun klimaatbeleid.

Er is discussie over omgekeerde bewijslast, subsidies en harde targets

Kees Vendrik had twee belangrijke statements. Op de eerste plaats stelde hij dat verplichte duurzame energie targets beter werken dan subsidie voor nieuwe energiebronnen. Subsidies kunnen voor korte periodes ingezet worden, maar er moet erg spaarzaam mee omgegaan worden omdat verslaving al snel optreedt. Zelfs als harde limieten aan een subsidieperiode worden gesteld zullen de protesten na afloop van die periode erg groot zijn (zie Nederlandse Filmsubsidies.) Harde eisen in de vorm van een duurzaamheidsaandeel hebben het voordeel dat ze de staat niet bakken met geld kosten en dat er beter controle uitgeoefend kan worden. Als voorbeeld haalde hij de subsidies op A-klasse (energiekeurmerk) koelkasten aan. Hij stelt dat het absurd is dat de overheid op moet draaien voor het prijsverschil tussen een A-klasse en een B-klasse koelkast, terwijl ze ook simpelweg de verkoop van de B-klasse koelkasten zou kunnen verbieden.

lees verder →

Inhoud

Thema-avond energiesubsidies	1
Inhoud	1
Van het bestuur	2
DEO-dag 2004	3
Interview met de oude voorzitter	4
Interview met de nieuwe voorzitter	4
Excursie windturbine Zoetermeer	5
Het bestuur 2004	6
Solar entrepreneurs	7
Kerstborrel en discussieavond MVO	7
Excursie bruinkoolmijn	8
Activiteitenoverzicht	8
De nieuwe website	9
Van de redactie	9
Colofon	9

DEO-Day 2004

Debate on Energy and Development

10 June 2004

Zie elders in dit blad voor meer informatie

Kees introduceerde ook de omgekeerde bewijslast voor duurzaamheid. Het is voor een controlerende instantie zeer moeilijk de onduurzaamheid van een product, bedrijf of maatregel te toetsen. Het zou volgens hem veel beter zijn om de bewijslast van duurzaamheid bij de producent, het bedrijf of de voorsteller van een maatregel te leggen. Ook hij erkent dat veel van deze hervormingen daadkrachtige leiders nodig hebben en als het gaat om milieu is het zeer betreurenswaardig dat Nederland het hier met een staatssecretaris moet doen in plaats van een minister.

Er is na de koffiepauze een discussie ontstaan over deze twee onderwerpen, omgekeerde bewijslast en subsidie versus harde targets. Bij de omgekeerde bewijslast van duurzaamheid werd een kanttekening geplaatst bij de definitie die gehanteerd zou moeten worden en wie de bewijsvoering zou moeten toetsen. Opgemerkt werd wel dat deze bewijslast verder moet gaan dan de milieutoets en echt integraal duurzaamheidsthema's aan de orde moet stellen.

Wat betreft de discussie omtrent subsidie en harde targets leek het er in eerste instantie op dat de hele zaal het stellen van harde targets een beter idee vond dan het verstrekken van subsidies. Later werd er echter de vraag gesteld of verslaving aan subsidie niet een goede zaak zou kunnen zijn voor de implementatie van duurzame energiebronnen, immers een verslaafde zal meer en meer willen gebruiken. De discussie die hierop volgde leidde echter tot de conclusie dat deze verslaving echter niet tot de meest efficiënte oplossing kan leiden. Wellicht vanwege het late tijdstip inmiddels verzandde deze discussie in te veel zijlijnen en dwaalden we verder van de subsidies af.

Beide sprekers hebben een zeer helder betoog gehouden voor vermindering van de hoeveelheid subsidies. Nu maar wachten op de sterke leiders die dit voor elkaar krijgen. <

Van het bestuur

We zijn 2004 ingegaan met een bijna volledig nieuw bestuur. Alleen Heleen en Elke zijn uit het vorige bestuur aangebleven. De Algemene Leden Vergadering (ALV) heeft op 21 januari de volgende nieuwe bestuursleden benoemd, waarvan jullie elders in deze nieuwsbrief voorstel-stukjes kunnen vinden:

Marc Beurskens (voorzitter), Jelle van Leeuwen (secretaris), Elke van Thuijl (penningmeester), Heleen de Coninck (website), Wina Graus (activiteiten en nieuwsbrief), Martin Junginger (activiteiten), Bastiaan Teune (DEO-dag).

Een mooi evenwichtig bestuur met 3 vrouwen en 4 mannen. Uit de YES-DC leden-enquête blijkt dat de huidige YESsers een zeer breed interesseveld hebben. Dit komt mooi uit want de nieuwe bestuursleden hebben allemaal behoorlijk verschillende achtergronden, en zullen ieders belangen behartigen en interesses dekken. Uiteraard hebben wij als bestuur slechts een faciliterende taak en moeten de echt goede ideeën voor activiteiten van jullie zelf komen.

De YES-DC leden-enquête liet verder zien dat een fifty-fifty spreiding van (inter)nationale energieproblematiek en DC over de activiteiten wenselijk is. Als we even

kijken naar de reeds uitgevoerde activiteiten en de activiteiten die op touw staan dan blijkt dat we aardig bezig zijn. We hebben al een Siemens windmolen bezocht en een politiek discussieavond gehad met Kees Vendrik (Tweede Kamerlid GroenLinks) en André de Moor (voormalig themaleider Internationaal klimaatbeleid bij het RIVM en nu werkzaam bij het ministerie van OCW.) Op touw voor april staan een presentatie van Monique Hoogwijk die onlangs promoveerde op het potentieel van hernieuwbare energiebronnen (ook voor ontwikkelingslanden), een discussie avond over de ware kosten van kernenergie in mei, en het lijkt erop dat we in juni voor het eerst in de YES-DC geschiedenis samen ergens gaan overnachten op het terrein van de Werkgroep Ontwikkelings Technieken (WOT) in Enschede om alles te leren over duurzame energie toepassingen in ontwikkelingslanden en om zelf een touwpompje te gaan bouwen. Een recente interessepeiling laat zien dat al 16 mensen dat een leuk idee vinden!

Belangrijke speerpunt van het nieuwe bestuur is om de discussielijst weer te activeren. De bedoeling is om voorafgaande aan elke activiteit een aantal stellingen te poneren waar mensen op kunnen reageren. Voor het eerst hebben we dat gedaan met de discussieavond over energiesubsidies. Dat was een groot succes. Hopelijk kunnen we dat de volgende keer evenaren. Een ander aandachtspunt is om de politiek discussie binnen YES-DC een centralere rol te laten spelen. YES-DC heeft in principe geen politieke voorkeur, maar dat maakt de vereniging bij uitstek geschikt om politieke energie en DC thema's objectief te bespreken. Die trend is vorig jaar al ingezet door het oude bestuur en dat hopen wij te continueren.

Dan nog een aantal praktische punten. Allereerst voor wie dat nog niet gedaan heeft, kijk eens op onze prachtige nieuwe website: <http://www.yes-dc.org>. We zijn daar echt heel erg trots op. Dorine Rüter heeft de site voor ons gemaakt; bedankt! Het vorige bestuur heeft dat fantastisch geregeld.

Ten tweede, het Buitengewoon lidmaatschap (buidmaatschap). Tijdens de ALV is er besloten een buidmaatschap in te voeren. Een buidmaatschap is een min of meer cosmetische titel waarmee men aan kan geven dat men weliswaar nog gewoon lid is, maar ervoor kiest minder richting aan YES-DC te willen geven. Voor de rest is een buid gewoon welkom bij alle activiteiten, ontvangt het ledenboek en heeft de mogelijkheid aan de discussielijst deel te nemen. Contributie voor buid-leden is hetzelfde als dat van andere normale leden: vijftientig euro.

Daarnaast heeft de ALV er voor gekozen om een donateurschap in te richten. Zoals de naam al zegt doneert de donateur alleen geld en heeft voor de rest geen rechten. Wel wordt een donateur eervol vermeld in het jaarverslag. Hij/zij heeft echter geen toegang tot activiteiten, het ledenboek, of de discussielijst. De minimale bijdrage van een donateur is vijftien euro.

Rest mij nog de oud-bestuursleden Karlijn, Véronique, Jurgen, Cindy, Paula en Nienke, hartelijk te bedanken en jullie allemaal namens het huidige bestuur een vruchtbaar jaar te wensen!!

Marc Beurskens, Voorzitter

DEO-dag 2004

Interview met Clement Roos, anderhalf jaar lid, werkzaam als beleidsonderzoeker Duurzame Energie en Energie Efficiency zowel in nationale als internationale context.

door Hugo Burger

**Clement Roos,
mede-organisator DEO-dag**

Wat is een DEO-dag?

DEO staat voor Debat Energie en Ontwikkeling. Een DEO-dag is dus een dag waarop leden van YES-DC en geïnteresseerden van buitenaf komen discussiëren over een onderwerp op het gebied van energie en ontwikkeling. Voor YES-DC is de dag één van de grotere activiteiten. Omdat er ook niet-leden welkom zijn, is het te zien als een soort “paradepaardje”.

In welke fase zitten jullie nu?

Sinds november zijn verschillende mensen betrokken geweest bij de opzet van deze dag. We hebben een vrij lange aanloop genomen in verband met discussie over de inhoud van de dag. Nu zijn we in een fase gekomen waarin we de dag echt aan het organiseren zijn. Dat wil zeggen, locaties benaderen en offertes opvragen, sprekers uitzoeken en benaderen, acquisitie voorbereiden, PR opzetten en wat dies meer zij.

Wie organiseren het (hoe ziet de groep er qua samenstelling en taakverdeling uit)?

We zijn met vijf man sterk, te beginnen met Bastiaan Teune: net lid van YES-DC en sinds een halfjaar werkzaam bij ETC. Bastiaan is secretaris. Een andere jonge ETC-er is Roselyne van der Heul. Ook net YES-lid. Omdat ze net is aangeschoven, is haar taak nog niet helemaal duidelijk maar het lijkt erop dat ze PR gaat doen. Net zoals Ruth Mourik: ook net aangeschoven en ook net lid. Ruth werkt sinds eind 2002 bij ECN Beleidsstudies. De penningmeester is Henry Heine: net lid en werkzaam bij de ABN-AMRO. Ikzelf ben werkzaam bij ECN Beleidsstudies en ongeveer een anderhalf jaar lid van YES-DC. Ik mag de voorzittershamer dragen.

Is er al een grove datum bekend?

Zelfs een exacte datum en wel donderdag 10 juni a.s.!

En een onderwerp of insteek?

We willen op deze DEO-dag de nieuwe hype omtrent Public Private Partnerships en Armoedebestrijding tegen het licht houden. PPP's (doelgerichte samenwerking tussen publieke organisaties – overheid – en private ondernemingen) worden op het moment gezien als het middel om armoedebestrijding tegen te gaan, zowel internationaal als nationaal. Waar wij ons met de DEO-dag op willen richten, is de vraag of PPP's een goed middel zijn om mensen in ontwikkelingsland die nog geen toegang hebben tot energie van energie te voorzien. Hiervoor nemen we het DGIS-beleid als startpunt. Het beleid komt tot uiting in the plan “Bridging the Energy Gap” waarin het doel wordt gesteld om 10 miljoen mensen van energie te voorzien binnen 12 jaar (realisatie in 2015). Een belangrijk punt dat we aan willen stippen, is de betrokkenheid van de eindgebruiker in de besluitvorming. Dus, wordt de eindgebruiker gevraagd

naar wat de behoeften zijn omtrent energievoorziening in deze PPP's? Zou het kunnen dat het marktmechanisme dat deels in het private deel van PPP's verborgen zit de positie van de eindgebruiker versterkt? De nadruk ligt dus uiteraard op energie. Eén van de doelen van de dag is om beter duidelijk te krijgen hoe er goed met de zwakke punten en valkuilen van PPP's kan om worden gegaan zodat het op de lange termijn een bruikbaar instrument wordt. Zie voor een aankondiging de advertentie in de Newsletter.

Hoe gaat het proces? Vind je het leuk om er bij betrokken te zijn?

Het proces is dus in november vorig jaar begonnen. Er is veel nagedacht over wat voor dag het moest worden en waar de nadruk op zou komen te liggen. Het is een heel proces geweest om hier met z'n allen uit te komen en dat heeft iedereen wel op de proef gesteld qua geduld. Maar we zijn nu waar we zijn en we hebben er allemaal heel veel zin in. Zelf dacht ik meteen al toen ik de mail op de Discussie-lijst voorbij zag komen “dit wil doen!”. Ik vind het leuk om met een groep mensen iets op te zetten, iets te creëren. Ik ben benieuwd hoe het er uiteindelijk uit komt te zien.

Heb je nog input, mensen of ideeën nodig?

Advies op bovenstaande is altijd welkom op welk gebied dan want het blijft een proces maar ik denk dat we met deze groep en stevige basis hebben om er een mooie en interessante dag van te maken. <

(advertentie)

DEO-Day 2004

Debat Energie en Ontwikkeling / Debate on Energy and Development

---

Public Private Partnerships: Providing energy services to the poor

Chairman: Herman Verhagen (KIT)
Speakers and workshopleaders: Paul Hassing (DGIS),
Annemarie Goedmakers (FRES), Annelies den Boer
(WEMOS), Caroline Veldhuizen (NCDO) and others

DATE: 10th OF JUNE 2004
PLACE: CATHERIJNE CONVENT
LANGE NIEUWSTRAAT 38 in UTRECHT

PHOTO: D. CRON

For registration and more information see under
'Activities' on the YES-DC Website: www.yes-dc.org

Een interview met de oude voorzitter: Heleen de Coninck

door Hugo Burger

Waar denk je met plezier aan terug, als je denkt aan vorig bestuursjaar? Aan de activiteiten. En dan zowel de inhoud als de sfeer. Ik denk dat we een aantal kwalitatief goede bijeenkomsten hebben georganiseerd die veel belangstelling kregen en het borrelen naderhand wakerde de discussies vaak plezierig aan. De bestuursvergaderingen waren ook eigenlijk altijd gewoon gezellig. Het is altijd goed om te merken dat er nog veel mensen rondlopen die dezelfde idealen delen en aan wie je niet hoeft uit te leggen waarom meer duurzame energie nodig is.

Zijn er ook zaken die minder goed zijn gelopen dan je gedacht had? We hadden vorig jaar nogal te kampen met reislustige bestuursleden: eerst Karlijn die haar geluk in Tanzania ging beproeven, toen Cindy die naar Australië vertrok, en Jurgen die Zuid-Amerika ging verkennen. Dat leverde wel meer werk op voor de rest van het bestuur, vooral om ervoor te zorgen dat de leden daar niet veel zouden merken. Ik hoop maar dat dat gelukt is!

Waar ben je voor komend jaar benieuwd naar, in YES-verband? Naar de DEO-dag! Leuk onderwerp heeft die commissie gekozen. En meer algemeen: hoe de discussie rondom ontwikkelingslanden in YES-DC verdergaat.

Wat zou je aan de nieuwe voorzitter willen meegeven voor wijze raad? Zoveel mogelijk proberen YES-DC een vereniging van en door de leden te houden en zo nodig te maken. Uiteindelijk is dat altijd het beste voor een vereniging. Om dat te bereiken moet je als voorzitter jezelf niet op de voorgrond zetten, en zoveel mogelijk door anderen laten doen. Mijn "wijze" raad is ruimte te geven aan wat de leden willen. <

Een interview met de nieuwe voorzitter: Marc Beurskens

door Hugo Burger

De nieuwe voorzitter heet Marc Beurskens en hij is bij het schrijven van dit stuk, ahum, nog net 33 jaar oud. Hij komt uit de kernfusie hoek, en heeft geen ervaring met de DC component van YES-DC. We hebben hem geïnterviewd zodat jullie een beeld kunnen vormen van jullie nieuwe voorzitter.

Met superstip in één keer op nummer 1 in de YES top 120 terechtkomen, hoe doe je dat? Wat is je geheim? Mijn achternaam begint met een B, en ik sta daarmee op plaats 13 in het ledenboek 2003. Duidelijk een plaats waar je niet wilt staan. Ik heb wel geprobeerd leden te werven met een achternaam die met een A begint, maar toen dat niet lukte heb ik besloten voorzitter te worden. Nu blijkt dat de voorzitter niet als eerste in het ledenboek staat krijg ik een beetje spijt.

Hoe ben je met YES-DC in aanraking gekomen? Wat maakte dat je besloot om je voor de vereniging in te zetten? Zonder gekheid, ik ben vorig jaar lid geworden van YES-DC. Ik ben ermee in contact gekomen via mijn

collega's bij het FOM, Mark Westra en Simon Kuyvenhoven. De eerste activiteit die ik bijwoonde was die met DGIS en het plan 10 miljoen mensen in ontwikkelingslanden van moderne energie te voorzien. Het werd me meteen duidelijk dat YES-DC een interessante club voor me was waar je veel kunt netwerken en veel kunt leren over uiteenlopende energiethema's. Ik heb indertijd samen met Heleen de discussieavond over energiescenario's met Ferd Crone (PvdA) en Tom Kram (RIVM) georganiseerd, en later in het jaar de Fusie Roadshow. De activiteiten van YES-DC en de borrels achteraf hebben me erg geholpen een netwerk in de (jonge) energiewereld op te bouwen en een helderder beeld te vormen van de algemene energieproblematiek. Eind vorig jaar werd ik benaderd of ik trek had in het voorzitterschap van YES-DC. Aangezien ik veel plezier beleefde aan de vereniging hoefde ik daar niet lang over na te denken.

Wat doe je? Ik werk aan kernfusie, een lange termijn energieoptie. Ik heb jaren gewerkt als natuurkundig onderzoeker aan fusie in Oxford aan het grootste fusie-experiment ter wereld, JET, en daarvoor in Nieuwegein bij het FOM instituut voor plasmafysica. Een jaar geleden heb ik een carrièreswitch gemaakt. ik werk weer bij het FOM maar nu aan sociaal-economische aspecten van fusie-energie. Daarnaast geef ik voorlichting aan politici, energiespecialisten en scholieren over de mogelijke rol van fusie in een toekomstige energiemix.

Ik ben ook politiek actief binnen de PvdA. Ik ben voorzitter van een PvdA werkgroep "energieopties voor de 21^e eeuw". We proberen daar een zo realistisch mogelijk beeld te scheppen van de mogelijkheden van bestaande en nieuwe energie bronnen.

We kennen je van de Fusie Roadshow, waar de vorige nieuwsbrief over berichtte. In hoeverre zou een groot-schalig gebruik van kernfusie later deze eeuw de welvaart en energievoorziening van de armste landen kunnen beïnvloeden? Kernfusie is slechts één van de vele energieoptie voor de 21e eeuw. Het is een technologie die nog maar moet bewijzen of die het gaat doen. De komende 15 jaar worden spannend omdat een nieuwe generatie reactor, ITER genaamd, netto energie productie moet gaan aantonen. Is het de moeite waard dit langdurige onderzoek voort te zetten? Welnu, het huidige primaire energiegebruik bestaat voor 80% uit fossiele bronnen. De overige bronnen bestaan ongeveer uit kernenergie 6%, waterkracht 7% en traditionele biomassa 6% en slechts 0.6% nieuw hernieuwbaar waarvan vuilverbranding het grootste deel uitmaakt. In het vooruitzicht van een verviervoudiging van het energieverbruik aan het eind van deze eeuw dunkt me dat we dan best nog een nieuwe klimaatneutrale energiebron kunnen gebruiken. En nee, fusie, als het gaat werken, zal niet erg geschikt zijn voor toepassing in de allerarmste landen, maar wel in de grootste groeierneren van deze wereld India en China. Fusie zal het energieprobleem beslist niet gaan oplossen in haar eentje, maar zou wel samen met alle andere opties zoals energiebesparing, nieuwe hernieuwbare bronnen, schoon fossiel en misschien zelfs kernsplijting kunnen bijdragen aan deze oplossing. Er is geen enkele klimaatneutrale optie die de rol van fossiele brandstoffen volledig over kan gaan nemen. Een zeer uitgebreide energiemix voor de 21^e eeuw, dat is mijn mantra.

Wat is je uitdaging in YES-verband voor komend jaar? Ik wil me inzetten voor een goede interactie tussen de leden van YES-DC. Naast interessante lezingen, spannende discussiesessies en excursies blijkt uit de vorig jaar afgenomen leden-enquête dat de netwerkfunctie van YES-DC het belangrijkste gevonden worden. Daar moeten we als bestuur op voortborduren. Voor de rest willen we de discussie lijst weer leven inblazen en de politiek discussie aanwakkeren, maar dat kun je elders in deze nieuwsbrief lezen. <

Excursie windturbine Zoetermeer

door Elke Rabé

Op 6 februari jongstleden was YES-DC te gast bij Siemens in Zoetermeer om de 80 meter hoge windmolen op hun terrein te beklimmen. De heer Arthur Vermeulen gaf als introductie een presentatie over Siemens en dan met name de afdeling waar hijzelf werkzaam is: windenergie. Siemens staat bij de consument voornamelijk bekend om de huishoudelijke apparatuur en mobiele telefoons, maar in werkelijkheid is dit slechts een heel klein gedeelte van het gebied waarin Siemens werkzaam is. Heel veel elektronica – vaak niet zichtbaar – komt van Siemens, zoals ook in de windmolen wat elektronica van Siemens zelf zit. Meer dan die elektronica en de sticker is het niet, wat van Siemens zelf afkomt, want zoals bij alle windprojecten is de rest gewoon ingekocht. Voor ieder project opnieuw bekijkt Siemens welke leverancier ze benaderen. Hierdoor zijn de onafhankelijk van andere bedrijven, wat overigens noodzakelijk is in deze markt. Door onder andere de onzekere overheidsfinanciering gaan windmolenfabrikanten regelmatig failliet.

Siemens heeft een aantal windmolenprojecten geleid. De projecten zijn tot nu toe allemaal op land geweest, voor het eerste offshore project heeft Siemens het net niet gewonnen van Nuon, die nu in het consortium zit. De heer Vermeulen vertelt dat het geïnstalleerde vermogen aan windenergie in Nederland op het moment ongeveer 800 tot 900 MW bedraagt. In 2003 is er 150 MW bijgeplaatst, in 2004 was dat 200 MW en het streven voor 2005-2007 is tenminste 100 MW per jaar. Om een vergelijking te geven noemt de heer Vermeulen de biomassacentrale in Cuijk met een vermogen van 25 MWe. Dat het halen van doelstellingen in Nederland niet altijd even makkelijk is, illustreert het feit dat het vergunningentraject anderhalf tot soms wel tien jaar (!) kan duren. De windmolen die wij gaan bekijken heeft een ashoogte van 80 meter, een rotordiameter van 70 meter en levert daarmee maximaal 1,5 megawatt. Dit wordt gehaald vanaf een windsnelheid van 13 m/s. Bij te hoge windsnelheden kan het vermogen worden geregeld door de bladen te pitchen, de rotor wordt bij deze molen dus niet uit de wind gedraaid. De opgewekte energie wordt gebruikt om een deel van de vraag van het Siemens kantoor te leveren. Twee keer per jaar wordt de molen een paar uur stil gezet voor onderhoud, waardoor een beschikbaarheid van 99% kan worden gehaald. Het maximale percentage energie dat uit de kinetische energie kan worden onttrokken is 59%, in de praktijk

betekent dit een rendement van 44%. Deze windmolen is met zijn 1,5 MW nog een kleintje. De grootste prototypes van tegenwoordig hebben een rotor van 115 meter en leveren 4,5 MW.

We hebben genoeg gelegenheid om vragen te stellen en doordat ieder zijn eigen kennis deelt met de groep, ontstaat uiteindelijk een leuk gesprek in plaats van een presentatie alleen.

Hierna worden we uitgenodigd om mee te lopen naar de windmolen. In het transformatorhuisje is te zien dat een computer alle variabelen bijhoudt en daar de stand van de rotor en de bladen op aanpast. Het beklimmen gebeurt uit veiligheidsoverwegingen in twee groepen. Er mogen maximaal 8 personen tegelijk naar boven, ieder krijgt een interne telefoon mee. In geval van nood bel je een intern nummer en staan ze binnen 5 minuten bij je. Het waaide echt ontzettend hard dus de molen bewoog nogal op en neer. De tip van de rotorbladen wijkt bij dit soort windsnelheden 1,5 meter uit, waardoor ze er krom uit zagen. Eenmaal boven merkte je pas goed hoeveel de molen bewoog, geen wonder dat je tijdens de klim af en toe bijna een tree miste. Het weer was niet geweldig, waardoor het uitzicht iets minder was dan normaal, maar de harde wind gaf natuurlijk wel een extra dimensie aan het geheel!

Na afloop splitsten de wegen van de deelnemers zich, maar een klein groepje is in Zoetermeer nog wat gaan drinken en eten. En voor de volgende keer weten we dat je goed moet opletten of de stadstrein het rondje linksom doet of rechtsom, want als je even niet oplet zit je in Den Haag in plaats van Zoetermeer! <

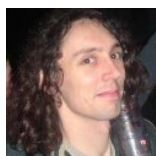
Foto: Siemens

Het bestuur 2004

Voorzitter

Hallo, ik ben **Marc Beurskens**. Dit jaar ben ik de voorzitter van YES-DC, en wil ik me inzetten voor een goede interactie tussen de leden van YES-DC. Naast interessante lezingen, spannende discussiesessies en excursies blijkt uit de vorig jaar afgenomen leden-enquête dat de netwerkfunctie van YES-DC het belangrijkste gevonden worden. Daar moeten we als bestuur op voortborduren. Zelf ben ik actief op het gebied van kernfusie, een lange termijn energieoptie. Ik heb jaren gewerkt als natuurkundig onderzoeker in Oxford en in Nieuwegein. Sinds een jaar werk ik aan sociaal-economische aspecten van fusie-energie en voorlichting aan politici en energie-specialisten. Deze verandering in mijn werk naar een meer maatschappelijk focus maakt dat YES-DC voor mij een erg interessante club is.

Secretaris

Hi, my name is **Jelle van Leeuwen**. I was born in Rotterdam, but currently I am studying at Nijmegen University on Environmental Policy studies. At the moment I am writing my thesis on Climate Policies in Sweden and the Netherlands. Next to my studies I have always been attracted to activities within Non Governmental Organisations, mostly in the Environmental Field. This year I am also treasurer for Ecotopia. This is one of the biggest international grass-roots meetings in Europe involved in environmental and social issues held this near Castle Loevestijn from 9 to 23 of August. I hope that my experience with board membership in different organizations will contribute to my work with YES-DC. I am very enthusiastic about spreading knowledge about new issues in the energy field and maintaining a network of young and enthusiastic people who are searching for modern-time solutions every day.

Penningmeester

Mijn naam is **Elke van Thuijl**, ik ben 25 jaar en woon in Utrecht. Ik heb in augustus de functie van penningmeester in het YES-DC bestuur en de coördinatie van de ontwikkeling van de website overgenomen van Karlijn Arkesteijn. Sinds mei 2002 werk ik bij ECN Beleidsstudies in Amsterdam, in de groep New & Renewable Energy. Ik werk aan een breed scala aan onderwerpen, vooral op het gebied van duurzame energiebeleid in Nederland en Europa. Momenteel houd ik me vooral bezig met biobrandstoffen in de transportsector en lange termijn verkenningen van een toekomstige (duurzame) energievoorziening. Voor ik bij ECN terecht kwam, heb ik Techniek en Maatschappij gestudeerd aan de Technische Universiteit Eindhoven, met

als specialisaties Energie en Innovatiebeleid. Mijn afstudeerstage heb ik bij ECN Beleidsstudies gedaan en daarna ben ik daar "blijven hangen". Via mijn collega's kwam ik al snel in aanraking met YES-DC en na een bijeenkomst bijgewoond te hebben, ben ik meteen lid geworden. Ik werd daarna ook enthousiast om in het bestuur te gaan en hoefde ook niet lang na te denken toen de vacature van penningmeester ontstond! Ik heb het afgelopen half jaar erg naar mijn zin gehad in het bestuur en heb daarom besloten nog een jaartje te blijven. Tot ziens bij één van de activiteiten van YES-DC!

Website-coördinator

Mijn naam is **Heleen de Coninck** en ik werk bij ECN Beleidsstudies aan internationaal klimaatbeleid, een onderwerp dat alles van opslag van CO₂ tot energie en armoedebestrijding kan inhouden. Ongeveer twee jaar geleden ben ik lid geworden van YES-DC en ben meteen de uitdaging van secretaris in het bestuur aangegaan. Vorig jaar ben ik voorzitter geweest. Ik ga graag nog een jaartje door, dit keer met een praktischere klus: de website. Dat lijkt me, zeker met de nieuwe website, belangrijk. Ik heb me tot doel gesteld om de nieuwe site zowel intern als extern een goed communicatiemiddel te laten worden.

Activiteiten en Nieuwsbrief

Mijn naam is **Wina Graus** (26) en binnen het bestuur van YES-DC vervul ik de taken nieuwsbrief en activiteiten. Sinds twee jaar werk ik bij Ecofys in Utrecht bij de afdeling Energy and Climate Strategies. Ik werk voornamelijk aan benchmark studies op het gebied van CO₂-emissie en energie-efficiency voor de elektriciteitssector en industrie. Verder doe ik projecten over duurzaam energiebeleid. Voordat ik bij Ecofys ging werken heb ik Techniek en Maatschappij gestudeerd in Eindhoven met als richting "energietechnologie en beleid". Ik ben afgestudeerd bij de Provincie Noord-Brabant op het gebied van energiebesparing bij gebouwen en infrastructuur. Ik hoop jullie allemaal snel te ontmoeten bij een van onze activiteiten!

Activiteitencoördinator

Hoi, ik ben **Martin Junginger** (28), en heb in Utrecht Scheikunde en Milieukunde gestudeerd. Tijdens werk voor mijn afstudeerscriptie in Thailand ben ik voor het eerst in aanraking gekomen met YES-DC. Ik zat daar op het FAO hoofdkwartier in Bangkok, en onderzocht de beschikbaarheid van landbouw- en bosbouwresiduen voor grootschalige biomassa-energy systemen. Na mijn afstuderen ben ik verder met duurzame energie gegaan, en onderzoek nu als AIO eveneens aan de Universiteit Utrecht de technologische ontwikkeling van en gepaard gaande kostenreducties van duur-

zame elektriciteitstechnologieën, zoals wind op land en op zee, netgekoppelde PV-systemen en biomassa-verbrandingsinstallaties, en de biomassa-toevoer voor deze centrales. In dit kader ben ik ook vanaf begin februari tot eind april in Växjö, Sweden om eens nader te kijken hoe die Zweden de laatste 20 jaar biomassa omgezet hebben in warmte en elektriciteit, en hoe ze daar steeds beter in geworden zijn. Vanaf 2004 zit ik in het bestuur van YES-DC, en ben van plan om samen met Wina een aantal activiteiten organiseren, dus mocht je nog ideeën hebben, laat het ons weten. Zodra ik weer terug ben, hoop ik jullie op een van de activiteiten te zien!

DEO-dag

Sinds oktober 2003 ben ik, **Bastiaan Teune** (29), werkzaam voor de energie en armoede programma EASE, www.ease-web.org, bij ETC in Leusden. Hiervoor heb ik Sociale Geografie gestudeerd aan de UvA. Na mijn afstuderen heb ik verschillende opdrachten gedaan voor NGO's die te maken hadden met beleidsontwikkeling. Nu heb ik de schimmige wereld van notities, verslagen en meerjarenplannen achter me gelaten en kan ik me met EASE bezig houden met concretere kanten van ontwikkelingssamenwerking. Heerlijk. Ook lekker concreet is de organisatie van de DEO-dag en daar zullen jullie snel meer van horen. <

Solar Entrepreneurs

YES-Leden Nienke Stam en Karlijn Arkesteijn waren in februari in Uganda. Daar hebben ze een aantal echte "solar entrepreneurs" geïnterviewd, op zoek naar hun inzichten en ervaringen in het vermarkten van zonne-energie. In deze Nieuwsbrief kun je kennismaken met twee ondernemers op het platteland van Uganda (zie kader linksonder op deze pagina en op pagina 9). In de komende issues zullen telkens andere "profielen" geplaatst worden over zonne-energie ondernemers in ontwikkelingslanden. Wil je bijdragen aan deze stukjes, bijvoorbeeld door als je op reis bent een aantal mensen in de energiesector te interviewen, mail dan naar Nienke Stam, nienke@free-energy.net.

Kerstborrel en discussieavond MVO

Op 12 december vond in de Florin in Utrecht de jaarlijkse kerstborrel van YES-DC plaats. Deze werd gecombineerd met een discussieavond over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO).

door **Wina Graus**

De discussieavond wordt geleid door Thierry Sanders van NCDO (Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling). Eerst wordt er een korte brainstorm gehouden over de verschillende manieren waarop bedrijven bezig zijn met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. ECN, Ecofys, Ecoscurities, Ameco en Universiteit Utrecht worden onder de loep genomen. Naast de core business van de bedrijven blijkt er vooral MVO plaats te vinden op het gebied van "proces" zoals het compenseren van CO₂-emissie door vluchten met *trees for travel*. Er blijkt weinig aandacht te zijn voor zaken als sponsoring en dialogen met stakeholders. Thierry Sanders definieert MVO als een investering in de gemeenschap. Hij heeft het over een balans tussen people, profit and planet. Verschillende vormen van MVO passeren de revue zoals idealisme (Bodyshop), stakeholder management, institutionalisme (het handhaven van ISO-normen) en liberalisme (*shareholder value*). Bij de laatste groep is het te doen om de reputatie, het imago en de hiermee verbonden loyaliteit van klanten. Er ontstaat al snel enige discussie over de voorwaarden voor MVO. Mag er bijvoorbeeld wel sprake zijn van winst? Ja, zegt Thierry Sanders, winst mag er zeker zijn en is zelfs een gezonde insteek voor bedrijven. Om meer inzicht te verkrijgen in het begrip MVO heeft Thierry twee cases bedacht. De eerste gaat over de kosten en baten van groene stroom voor Nuon en de tweede case gaat over de kosten van het ziekteverzuim en het verloop van personeel bij CMG. Beide cases verschaffen inzicht in de mogelijke lasten en baten van MVO. Zo blijkt het terugdringen van het verloop en het ziekteverzuim bij CMG 10 miljoen euro per jaar op te kunnen leveren. Om negen uur wordt de discussieavond afgerond en presenteert Elke van Thuijl de vernieuwde website van YES-DC. Tenslotte is het tijd voor de kerstborrel, waarmee het YES-DC jaar van 2003 wordt afgerond. <

Profile

Mr Paul Businge
Mobile phone shop
Fort Portal, Uganda

Bobby Electronics
Balya Rd. Fort Portal

078 - 339178 Godfrey Manyindo
077 - 668346 Paul Businge

Are you the owner of this shop?
Well, together with my business partner. We opened the shop two years ago. We sell mobile telephones, and extra's.

Do you know about solar for charging phones?
People are advertising the solar charger in the papers. There are three companies in Kampala that advertise, but I forgot their names. I travel to Kampala once a month. But I never visited these companies that advertise. I was looking for one once, but I could not find them.
People were asking for this solar, but then I did not know about this so I could not inform them.

How do you see the solar phone charger?
The product looks very good. I am sure there is a market. The use can be both, for people to have in the house, or for commercial.

Can you make repairs?
The battery can be replaced. I think I can also repair the rest, if you can provide the spare parts.

Excursion to a lignite mine in Germany

In september 2003 organiseerde YES-DC een excursie naar een bruinkoolmijn in Duitsland. Hier een verslag daarvan.

door Elke van Thuijl

It was 9:00 hours on a Sunday Morning when a group of nine YES-DC members gathered at the parking lot at the Jaarbeurs Square in Utrecht for an excursion to a lignite mine in Germany. After a drive of about three hours, we arrived at a parking lot in Bedburg-Kaster, where we could take a guided tour by coach to see the Garzweiler mines (or in German: "Tagebau Garzweiler").

The Garzweiler mines, located between Köln, Aachen, and Mönchengladbach, are exploited by the German energy company RWE Rheinbraun AG. The mines comprise a total land area of 66 km². From the coach we had a pretty good view on the mining area, this truly was the biggest "hole" I had ever seen! The annual lignite extraction by RWE is about 90 to 100 million tons, of which about 90% is used directly by RWE to generate electricity. Lignite is extracted from the mines by large paddle wheel dredgers and subsequently transported to a storage bunker by conveyer-belts (see pictures). These conveyer-belts have a total length of ca. 77 km! From the bunker, the lignite can be claimed for either the Frimmersdorf power plant or train loading, according to demand. The trains transport the coal to more distant power plants or to upgrading plants, using the mines' own North-South-railway. The total installed capacity for electricity generation from lignite amounts to ca. 10,000 MW. These six power plants produce about 73 billion kWh of electricity per year.

RWE takes several measures to reduce dust emissions and noise. For example, swirling of dust from coal extraction and transport is prevented by spraying water on the paddle wheel of the dredger and the conveyer-belts. Re-cultivation ("Rekultivierung") takes place at sites that are no longer used for mining. According to the company's brochure, this re-cultivation is not meant to imitate nature. It is considered to be "starting aid", the main work must be done by nature itself. In total, a land area of 34 km² (or 18,000 ha) was re-cultivated in the period 1907-2001. In the area of the Garzweiler mines, many people are dependent on the extraction of lignite. They work either in the mines, at the power plants or at suppliers. Sometimes, people need to be relocated in order to extend the mining activities (this is called "Umsiedlung"). The Garzweiler mines are named after a village of the same name, that was relocated in 1984-1989. Relocation of villages in the area is still an ongoing process. I think this was what impressed (or shocked?) me the most: the incredibly high impact of the lignite mining on nature and the people living in the area.

In the afternoon, we continued our trip and we drove to Schloss Paffendorf, where the information centre of RWE Rheinbraun AG is located. Unfortunately, the information centre was closed. But we had a very nice time enjoying lunch and a few drinks together on the

very sunny terrace of Schloss Paffendorf. There was also an exhibition of paintings inspired by the works of RWE. One of them appeared to be very intriguing to some of us, they kept on walking back and forth in front of it! Then it was time to drive back home, after a very interesting and relaxing day!

Foto's: Elke van Thuijl

Activiteitenoverzicht mei en juni 2004

Voor het meest actuele overzicht van de YES-DC activiteiten kun je het beste de website raadplegen.

Chances of nuclear energy in a liberalised electricity market

Wednesday, May 26, 2004 in Kargadoor, Oudegracht 36, Utrecht (10 minutes walk from Central Station), 19h00 - 21h00

Speakers:

Martin Scheepers (ECN) and Jan Wieman (EPZ)

DEO-Day 2004: Public Private Partnerships (PPPs) - The best way to provide energy for the poor?

Thursday, June 10, 2004 in Utrecht, 09h00 - 20h00

De nieuwe website

Een interview met bestuurslid Elke naar aanleiding van de door haar begeleide professionalisering van de YES-DC website.

door Hugo Burger

Een nieuwe website is geen kattepis. Er komen vaak onverwachte hobbels tussen idee en realisatie. Was dat in jullie geval ook zo?

Ik ben erin gerold vanaf dat er concreet aan de site gewerkt moest worden. Dat is vooral heel veel uitvoerend werk geweest. Met name de onderlinge afstemming tussen de webdesigner, bestuur en de web- en nieuwsbriefcommissies was vrij intensief. Er zijn immers veel zaken die geregeld moeten worden: hoe dingen op de website moesten komen (zoals de activiteiten en de nieuwsbrief), het schrijven van stukken en verzamelen van verslagen van activiteiten, de systeemkeuze voor het *content management systeem*, de keuze van het design, eigenlijk te veel om op te noemen. Het was wel soms lastig voor mij om beslissingen te nemen over bepaalde dingen aangezien ik nul verstand heb van websites. Gelukkig kon ik wel bij YES bij wat mensen terecht. Ook mijn kennissenkring heb ik regelmatig om advies gevraagd. Een grote hobbel was wel dat de webdesigner uiteindelijk geen tijd bleek te hebben om het content management systeem af te ronden. Dat is inmiddels opgelost omdat YES-er Manuel de Noord dat nu voor ons gaat doen. Dus: bravo Manuel!

Met wie ben je er nog meer mee bezig geweest vanuit YES?

Met name met het bestuur en Luuk Beurskens en Karlijn Arkesteijn, en de nieuwsbriefcommissie.

Wat raad je iedereen aan die ook aan zo'n klus begint?

Ik heb in elk geval de tijdsbesteding erg onderschat. Ik dacht: ik doe dat er even bij als penningmeester, net als Karlijn. Dat het me zo'n 5 uur per week zou kosten in de laatste maanden van vorig jaar had ik van tevoren nooit gedacht. Ik vond het wel leuk om te doen – was tenslotte allemaal nieuw voor mij – en het levert uiteindelijk ook een concreet resultaat op, waar we denk ik als YES-DC trots op mogen zijn, namelijk een operationele en “fris” uitziende nieuwe website!

Hij ziet er inderdaad goed uit. Het lijkt er op of we er ook een tijd mee vooruit kunnen komen. Is dat ook de bedoeling geweest?

Het is zeker de bedoeling om een website te hebben waar we een tijdje mee vooruit kunnen. Er waren een aantal redenen om de website te vernieuwen. Voor het updaten van de oude website was steeds een tussenstap nodig. Iemand van het bestuur moest dan iemand vinden met kennis van HTML. Erg onhandig als je een site goed up-to-date wilt houden. Met de nieuwe site kan iedereen dat straks op een eenvoudige manier zelf doen. Natuurlijk was ook het design sterk verouderd.

Staat de site in jouw favorieten?

Uiteraard!

<

Van de redactie

De eerste nieuwsbrief van 2004 is een feit. Beter laat dan nooit en in ieder geval goed gevuld. Nieuws over de DEO-dag, de website en natuurlijk het nieuwe bestuur. De volgende nieuwsbrief verschijnt in juni.

De redactie

Profile

Mr Asiiwwe Godson
Solar shopkeeper
Kabale, Uganda

Why did you start into the solar business?

Some years ago, the first people entered my shop and were asking for solar energy. After some investigation, I realised that some people were able to pay for solar systems. So I started to order products from Kampala.

How do you sell solar ?

Most of my customers know already what solar is but otherwise I explain them that energy from the sun is collected by a solar panel and is storage into a battery. I prefer to sell what is recommended for solar because I do not want to discourage people.

There are many fake products on the market, which are often cheaper than original items. Nowadays, I stock duplicated products as well because people are very price conscious. I try to explain to all my customers what the disadvantages and advantages are of both products and let the customer choose. Many technicians who have a customer for installing a solar system quote the customer the price for real brand solar items like wires and lights but are using the duplicated ones.

Who is a bad customer?

A bad customer is a customer who enters the shop and starts immediately bargaining and in the end also wants a credit. I usually give people a credit for not more than 30 percent of the total system, which cover my costs. The bad customer defaults in paying the system. Unfortunately, you cannot recognise a bad customer before you realise he is not good to you.

Solar C.V.:

- ? Secondary School
- 93 Craftman Certificate
- 93-95 Installation permit from electricity regulatory authority
- 95 Started shop "Asiiwwe" electrical suppliers & contractors

In what way do you market your products?

The best way of marketing solar products is via local radio. I always start my advertisements with "this is Mr Asiiwwe, a senior engineer from Kabale, selling quality solar products". Further, I always give customers a very warm welcome when they are entering the shop.

What marketing tricks do you use to sell solar products?

I am a new born Christian so I have to be honest.

Colofon

YES-DC (Young Energy Specialists and Development Cooperation) is een vereniging waar zo'n 140 jonge mensen met minder dan vijf jaar werkervaring in het veld van energie en ontwikkelingsvraagstukken bijeenkomen. Voor meer informatie surf naar <http://www.yes-dc.org> of mail naar info@yes-dc.org.

De Newsletter wordt gemaakt door: Hugo Burger, Marcel van der Maal, Wina Graus en Luuk Beurskens. Bijdragen van leden zijn van harte welkom, stuur ze naar info@yes-dc.org.

Opmaak van deze Newsletter met behulp van de *public domain* software L^AT_EX (voor informatie zie <http://www.tug.org>), lettertype *Computer Modern* (te downloaden op <http://www.ams.org/tex>).